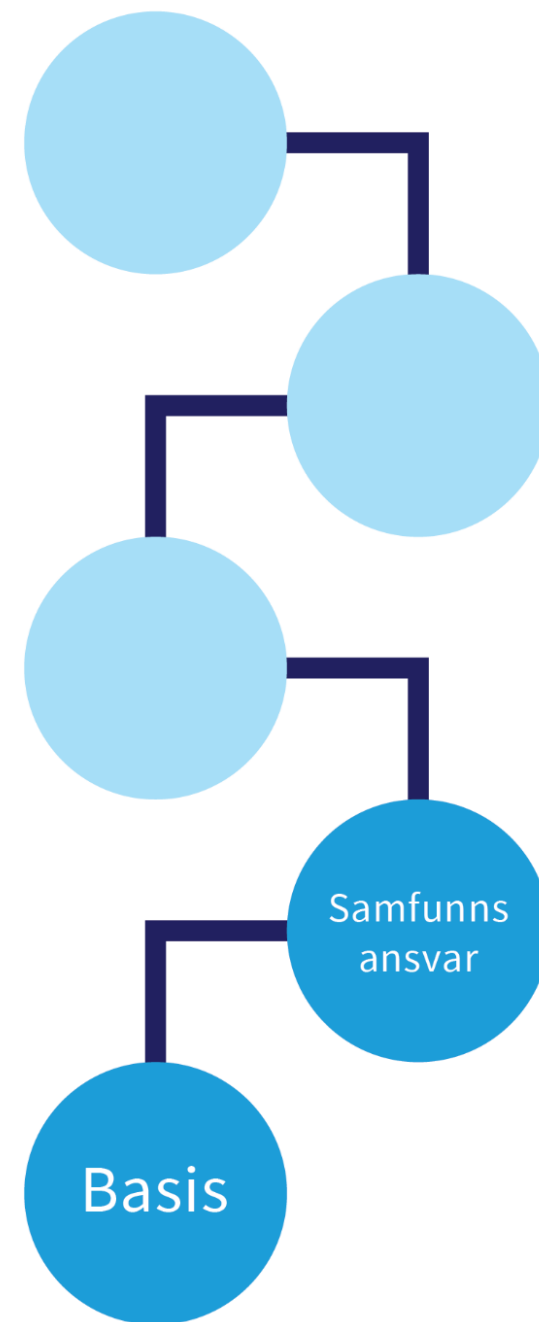

FAGPLAN FOR SOA Samfunnsansvar

Innhold

Hensikt og mål med SOA samfunnsansvar.....	4
Om fagplanen	4
Temaer i fagplanen.....	5
Emner i fagplanen.....	5
Særlig viktige læringsmål.....	6
Kjente utfordringer	6
Om sertifiseringstesten	7
Vekting	7
Læringsmålene i SOA Samfunnsansvar.....	8
Tema: Klima og miljø.....	8
Grunnleggende begreper	8
Planlegging av anskaffelsesprosessen	9
Konkurransgjennomføring.....	13
Kontraktsoppfølging	14
Lov og forskrift om offentlige anskaffelser.....	14
Tema: Arbeidslivskriminalitet.....	16
Grunnleggende begreper	16
Planlegging av anskaffelsesprosessen	17

Konkurransgjennomføring.....	18
Kontraktsoppfølging	19
Lov og forskrift om offentlige anskaffelser.....	20
Tema: Sosialt ansvar	21
Grunnleggende begreper	21
Planlegging av anskaffelsesprosessen	22
Konkurransgjennomføring.....	24
Kontraktsoppfølging	25
Lov og forskrift om offentlige anskaffelser.....	25
Tema: Andre samfunnshensyn	26
Grunnleggende begreper	26
Lov og forskrift om offentlige anskaffelser.....	26

Hensikt og mål med SOA samfunnsansvar

Sertifiseringsordning for offentlige anskaffelser (SOA) er et av myndighetenes virkemidler for å øke kompetansen i innkjøps-Norge.

Målet med sertifiseringsordningen er å dokumentere at innkjøperne i offentlig sektor har ferdigheter på anskaffelsesfaglige vurderinger og bruk av anskaffelsesregelverket i henhold til fagplanene.

Sertifiseringsordningen består av to deler:

- SOA Basis
- SOA Samfunnsansvar

SOA samfunnsansvar er den andre fagplanen i sertifiseringsordningen, og bygger på fagplanen SOA basis. Fagplanen indikerer en standard for kompetanse på samfunnsansvar for offentlige innkjøpere. Den består av læringsmål som til sammen blant annet beskriver hva en innkjøper må kunne for å gjennomføre anskaffelser som reduserer skadelig miljøpåvirkning og fremmer klimavennlige løsninger, som ivaretar lønns- og arbeidsvilkår, og arbeidstaker- og menneskerettigheter på en god måte.

Fagplanen ligger til grunn for en kartleggingstest og en sertifiseringstest som lanseres høsten 2021.

Fagplanen er et dynamisk dokument. Den vil årlig bli oppdatert i henhold til regelverksendringer etc. og siste versjonen vil hele tiden være tilgjengelig på www.anskaffelser.no.

Om fagplanen

Fagplanen gir kandidatene som skal ta sertifiseringstesten en oversikt over emner og en beskrivelse av læringsmål for de ulike emnene. For hvert læringsmål angis det kjente utfordringer. De kjente utfordringene beskriver hva som ofte mangler, misforstås og/eller gjøres feil innenfor det enkelte læringsmålet. Det skal gi en ytterligere indikasjon på hva det er nyttig å fokusere på innenfor det aktuelle læringsmålet.

Målgruppen for SOA samfunnsansvar er personer som har ansvar for å gjennomføre konkrete anskaffelsesprosesser.

Ord og begreper i fagplanene skal forstås ut fra definisjoner gitt i anskaffelser.no sin [«anskaffelsesordbok»](#). Det er innholdet på anskaffelser.no som er «pensumet» til fagplanen.

Temaer i fagplanen

Fagplanen er delt inn i fire temaer:

- Klima og miljø
- Arbeidslivskriminalitet
- Sosialt ansvar
- Andre samfunnshensyn

Emner i fagplanen

De tre første temaene er delt inn i de samme fem emnene som SOA basis, og bygger på kronologien i anskaffelsesprosessen. Det vil si at de overordnede emnene er felles for SOA Basis og de ulike temaene SOA Samfunnsansvar.

Grunnleggende begreper

Fagplanen inneholder noen helt sentrale begreper fra hvert tema. Disse er viktige for å kunne gjennomføre anskaffelser som ivaretar samfunnshensyn, og det forventes at innkjøpere kjenner til begrepene.

Planlegging av anskaffelsesprosessen

Selve grunnlaget for en vellykket anskaffelse legges i planleggingsfasen. Det er tidlig i prosessen du har størst mulighet til å påvirke anskaffelsen. Vurdering av behov, risiko, muligheter og forankring av disse i virksomhetens mål for samfunnsansvar er suksessfaktorer for å lykkes med gode, bærekraftige anskaffelser. Fordeling av roller og ansvar og forberedelse av oppfølging av anskaffelsen må gjøres allerede i denne fasen.

Konkurransgjennomføring

Konkurransgjennomføring starter med den formelle henvendelsen til markedet. De fleste aktivitetene i denne fasen er ikke spesielle

for anskaffelser med fokus på samfunnsansvar. Derfor har dette emnet færrest læringsmål i fagplanen. Fagplanen SOA Basis tar for seg dette emnet på en grundig måte.

Kontraktoppfølging

God kontraktoppfølging skal sikre at ytelsene virksomheten har avtalt faktisk blir levert. Dette er en viktig del av anskaffelsesprosessen, særlig når det er snakk om å følge opp samfunnsansvar. God oppfølging sender et tydelig signal til markedet om hva som forventes, og at man ikke kommer unna med å ikke levere i henhold til avtalte miljømål, lønns- og arbeidsvilkår, arbeidstaker- og menneskerettigheter osv. Det er også viktig at ambisiøse og seriøse leverandører har tillitt til at de får igjen for tiden og ressursene de bruker på å levere i henhold til mål på samfunnsansvar.

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser

Regelverket setter viktige krav til, og rammer for hvordan konkurranser om offentlige kontrakter skal gjennomføres. For hvert tema er det noen læringsmål som tar for seg lov og forskrift spesifikt.

For å gjøre det enkelt å sammenligne læringsmål innenfor samme emner på tvers av temaer og fagplaner, er det brukt samme nummerering på samme emne. Dette er også den samme nummereringen som er brukt i SOA Basis. For å kunne skille mellom temaene har vi markert læringsmålet med forbokstaven(e) til teamet.

SOA Samfunnsansvar bygger på SOA Basis og er på et høyere nivå enn SOA Basis. For å kunne gjennomføre en anskaffelse der samfunnshensyn ivaretas i henhold til læringsmålene i fagplanen, vurderer vi det som nødvendig å ha ferdigheter på SOA basis nivå som utgangspunkt.

Særlig viktige læringsmål

Særlig viktige læringsmål er markert i rødt i fagplanen. Det stilles strengere krav til «bestått score» for disse læringsmålene i sertifiseringstesten.

Kjente utfordringer

Kjente utfordringer beskriver hva som ofte mangler, misforstås og/eller gjøres feil innenfor det enkelte læringsmål.

Om sertifiseringstesten

Det skal lanseres en sertifiseringstest som bygger på fagplanen SOA samfunnsansvar. Den er under utvikling, og vil bli lansert høsten 2021. Sertifiseringstesten skal dokumentere at innkjøpere har ferdigheter som gjør at de kan ta samfunnshensyn i en anskaffelse. Kandidater som består testen, får et sertifiseringsbevis. Testen vil dekke alle temaene og emnene beskrevet over.

Vekting

Vektingen angir fordelingen mellom de ulike emnene i sertifiseringstesten. Vektingen angir hvor stor andel av spørsmålene i testen som vil komme fra de ulike emnene. Kontraktsoppfølging kan synes å være vektet lavt, men grunnlaget for god kontraktsoppfølging legges planleggingsfasen, som er vektet høyt.

	Emne	Vekting
1	Grunnleggende begreper	20 %
2	Planlegging av anskaffelsesprosessen	40 %
3	Konkurransgjennomføring	10 %
4	Kontraktsoppfølging	20 %
5	Lov og forskrift	10 %
6	Særlig viktige læringsmål - se røde læringsmål	Inkludert i ovenstående

Læringsmålene i SOA Samfunnsansvar

Læringsmålene beskriver hva en innkjøper skal kunne, vite, forstå eller kjenne til, knyttet til det enkelte tema i fagplanen.

Tema: Klima og miljø

	Læringsmål	Kjent utfordring
K1	Grunnleggende begreper	
K1.1	Begreper	
K1.1.1	Vite hva som menes med «skadelig miljøpåvirkning» og «klimavennlige løsninger»	Ikke alle er sikre på hva som menes med å « redusere skadelig miljøpåvirkning» og «fremme klimavennlige løsninger» i lov om offentlige anskaffelser § 5.
K1.1.2	Vite hva sirkulære anskaffelser er	Mange vet ikke hva sirkulære anskaffelser er.
K1.1.3	Vite hva miljøledelsestiltak kan være, og hvordan det kan dokumenteres	Det finnes ulike måter å stille krav om miljøledelsestiltak, og ulike måter å dokumentere det på. Det er ikke alltid enkelt å vite hva som er den best egnede måten i den enkelte anskaffelse.
K1.1.4	Vite hva en miljøegenskap kan være, og hvordan det kan dokumenteres	Det finnes ulike måter å spesifisere miljøegenskaper, og ulike måter å dokumentere det på. Det er ikke alltid

		enkelt å vite hva som er den best egnede måten i den enkelte anskaffelse.
K1.1.5	Vite forskjellen på livssyklus kostnader (LCC), total kostnader for eierskap (TCO) og livsløpsanalyse (LCA)	Mange blander sammen de ulike begrepene.
K1.1.6	Kjenne til hva innovative anskaffelser er	Ikke alle kjenner til hva innovative anskaffelser er.
K1.1.7	Vite hva prinsippene i avfallshierarkiet innebærer	Mange vet ikke hva avfallshierarkiet er.
K1.1.8	Kjenne til begrepet livssyklus	Mange vet ikke hva livssyklusen omfatter, og kjenner ikke til at man kan stille krav til klima og miljøegenskaper i hele livssyklusen til ytelsen
K2	Planlegging av anskaffelsesprosessen	
K2.1	Vurdere behov	
K2.1.1	Forstå viktigheten av å lage en formålsbeskrivelse for anskaffelsen som ivaretar virksomhetens overordnede mål for klima og miljø	Det er ikke alle som inkluderer overordnede mål for klima og miljø i formålsbeskrivelsen, og risikerer dermed at konkurransegrunnlaget ikke utformes på en måte som bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger.
K2.1.2	Være i stand til å vurdere behov ut ifra prinsippene i avfallshierarkiet	Ofte gjøres det ikke en grundig nok vurdering av hvilket behov som skal dekkes med en anskaffelse, og om det går an å dekke behovet ved å tenke annerledes – f.eks. ved å gjenbruke, leie, lease eller dele, i tråd med sirkulærøkonomiske prinsipper.

K2.2	Lage kontraktstrategi	
K2.2.1	Vite hvilke vurderinger som inngår i en kontraktstrategi, og hvilke vurderinger som er spesielt viktige for å legge til rette for måloppnåelse på klima og miljø	Mange er ikke kjent med hvilke konkrete vurderinger som må gjøres for hver enkelt anskaffelse for å best legge til rette for klima- og miljøvennlige anskaffelser.
K2.2.2	Kunne utarbeide og kvalitetssikre behovsbeskrivelsen	Mange inkluderer ikke relevante interessenter, som brukere og miljøfaglige ressurser i utarbeidelsen av behovsbeskrivelsen. Mange sikrer heller ikke at behovsbeskrivelsen er i tråd med formålsbeskrivelsen og strategiske føringer, noe som kan hindre måloppnåelse på klima og miljø.
K2.2.3	Vite hvilke roller og ansvarsområder som må fordeles for å sikre at klima og miljø ivaretas i anskaffelsen	Mange har ikke et bevisst forhold til hvilke roller og ansvar som må fordeles og ivaretas, og risikerer derfor at ansvaret for klima og miljø i anskaffelsen havner 'mellom to stoler', og ikke ivaretas.
K2.2.4	Kunne gjennomføre en markedsundersøkelse som gir informasjon om relevante klima- og miljøbelastninger, markedets modenhet og muligheter	Mange kjenner ikke til hvordan de bør gå frem for å få relevant informasjon om markedet, og hva som er relevant informasjon.
K2.2.5	Kjenne til ulike anskaffelsesprosedyrer, og hvordan ulike prosedyrer påvirker muligheten for å oppnå gode løsninger der markedet ikke nødvendigvis kan dekke behovet ennå.	Mange gjør ikke gode vurderinger når de skal velge anskaffelsesprosedyre, og begrenser derfor muligheten for å oppnå innovasjon.

K2.2.6	Kunne identifisere hva som er de viktigste klima- og miljøkonsekvensene ved den konkrete anskaffelsen	Det kan være vanskelig å vite hva ved et produkt/tjeneste som har de største klima og miljøbelastningene, og hvor i livssyklusen belastningen er størst. Mange sørger likevel ikke for en god vurdering av denne belastningen.
K2.2.7	Kunne vurdere om oppdeling av anskaffelsen i delkontrakter kan bidra til mer klima- og miljøvennlige anskaffelser.	Ikke alle vurderer om det er hensiktsmessig å dele opp anskaffelsen i delkontrakter, og kan derfor risikere å redusere konkurranse på sikt, gå glipp av det beste totaltilbudet og redusere antall klima- og miljøvennlige tilbud.
K2.2.8	Kjenne til hvorfor innovative anskaffelser er egnet for å fremme klima og miljø	Mange kjenner ikke til at de kan bidra til utvikling i markedet for klima- og miljøvennlige løsninger ved å legge til rette for innovative ytelser. Hvis man ikke gjør det, kan man ende opp med en ytelse som ikke ivaretar klima og miljø, og som fort blir utdatert.
K2.3	Forberede konkurransen	
K2.3.1	Kunne finne ut hva som er relevante miljøbelastninger og klimavennlige løsninger innenfor ulike kategorier, slik at det kan brukes som spesifisering i konkurransedokumentene	Mange er ikke kjent med hvor man kan finne informasjon om klima- og miljøbelastning og klimavennlige alternativer i den enkelte anskaffelse.
K2.3.2	Forstå når det er hensiktsmessig å bruke kvalifikasjonskrav, kravspesifisering, tildelingskriterier og kontraktsvilkår, og dynamikken mellom dem	Mange er ikke bevisst hvordan de kan bruke kvalifikasjonskrav til leverandøren i kombinasjon med krav, tildelingskriterier og kontraktsvilkår i spesifiseringen. Mange er heller ikke bevisst hvordan dynamikken er mellom de ulike elementene i

		spesifikasjonen, og hvordan det henger sammen med behovet.
K2.3.3	Forstå forskjellen på å bruke ytelse-, funksjon-, detalj- og standardspesifikasjon, og hvordan de ulike påvirker leverandørens mulighet til å tilby klima- og miljøvennlige løsninger.	Mange tør ikke bruke for «åpne spesifikasjoner» i frykt for at de ikke får dekket behovet. Det kan i stedet føre til at spesifikasjonen blir unødvendig detaljert, og ødelegger for leverandørens beste løsning, f.eks. innovative løsninger.
K2.3.4	Kunne vurdere hvor høyt miljøkriterier bør vektas, der det er relevant å bruke miljø som tildelingskriterium	Mange er i tvil om hvordan de skal forholde seg til anbefalingen om minst 30 % vektning av miljø, der det brukes som et tildelingskriterium. Denne usikkerheten handler gjerne om bruk av 1) tildelingskriterier opp mot bruk av krav, og 2) vektning av klima og miljø som tildelingskriterium opp mot pris som tildelingskriterium.
K2.3.5	Kjenne til at det finnes miljømerkeordninger og når det er relevant å bruke	Det kan være vanskelig å vite når og hvordan man skal inkludere en merkeordning i en anskaffelse. Her er det en kjent utfordring både at merkeordninger ikke etterspørres der de er tilgjengelige, og at merkeordninger brukes ukritisk.
K2.3.6	Kunne utforme kontrakten slik at den legger til rette for utvikling i kontraktperioden	Mange vet ikke hvordan kontrakter kan utformes slik at man har mulighet til å få oppgradert ytelsen i kontraktperioden. De kan risikere å gå glipp av nye klimavennlige løsninger eller å gjøre en ulovlig direkte anskaffelse.

K2.3.7	Kjenne til hvordan man kan legge til rette for oppfølging av anskaffelsen i anskaffelsesdokumentene	Det hender at innkjøpere ikke inkluderer rutiner for oppfølging og sanksjoner i anskaffelsesdokumentene, og med det mister viktige muligheter til å følge opp måloppnåelse på klima og miljø i leveransen.
K2.3.8	kunne utarbeide relevante måleindikatorer for å følge opp miljøegenskaper i en leveranse	Mange sørger ikke for at kontrakten inneholder relevante måleindikatorer. Det gjør det vanskelig å følge opp klima- og miljørelaterte egenskaper og mål, og kan i verste fall gjøre at avtalte miljømål uteblir fra leveransen uten at det fanges opp.
K2.3.9	Vite hvilke kostnadselementer som inngår i beregningen av livssyklus-kostnader (LCC), og når det er mest aktuelt å ta hensyn til.	Mange synes det er vanskelig å vite hvilke kostnadselementer som kan inngå i beregning av livssyklus-kostnader, og finne ut om det er egnede metoder for å prissette utslipp av klimagasser for en anskaffelse.
K3	Konkurransgjennomføring	
K3.1	Avvisning av leverandør og tilbud	
K3.1.1	Kjenne til at man som oppdragsgiver kan avvise leverandør basert på brudd på bestemmelser om miljø i forskrift om offentlige anskaffelser § 24-2 (3).	Mange vet ikke at det finnes avvisningsgrunner knyttet til brudd på miljøbestemmelser i forskrift om offentlige anskaffelser, i tillegg til de generelle avvisningsgrunnene.

K4	Kontraktsoppfølging	
K4.1	Bruke avtaler	
K4.1.1	Kunne lage egnede rutiner for avrop, som sikrer at kontraktsfestede klima- og miljøvennlige ytelser blir gjort avrop på	Mange stiller krav til at det skal være klima og miljøvennlige ytelser i sortimentet, men har ikke rutiner som sikrer at disse ytelsene faktisk blir valgt.
K4.2	Kontraktsforvaltning	
K4.2.1	Kunne gjennomføre hensiktsmessig oppfølging av miljøegenskaper i leveransen, og beskrive rutiner for å følge opp eventuelle avvik	Mange utelater viktig oppfølging og avvikshåndtering, og risikerer med det at miljømål ikke oppnås og at det ikke får konsekvenser.
K4.2.2	Kunne håndtere mislighold av kontrakt gjennom bruk av hensiktsmessig sanksjon	Mange bruker ikke sanksjoner når leverandøren ikke leverer miljøegenskaper i tråd med kontrakten, og kjenner ikke til konsekvensene av dette. Det er heller ikke alle som vet hvilke forhold man skal vurdere når man skal beslutte hensiktsmessig sanksjonering.
K5	Lov og forskrift om offentlige anskaffelser	
K5.1	Lov og forskrift	
K5.1.1	Kjenne til innholdet i § 5 i lov om offentlige anskaffelser som omhandler klima og miljø	Ikke alle vet hva endringene som ble gjort i lov om offentlige anskaffelser § 5 i 2017 innebærer.

K5.1.2	Kjenne til innholdet i § 7-9 i forskrift om offentlige anskaffelser	Ikke alle er kjent med at innkjøpere skal legge vekt på å minimere miljøbelastning og fremme klimavennlige løsninger, og hvordan dette kan gjøres i henhold til forskrift om offentlige anskaffelser § 7-9.
--------	---	---

Tema: Arbeidslivskriminalitet

	Læringsmål	Kjent utfordring
A1	Grunnleggende begreper	
A1.1	Begreper	
A1.1.1	Vite hva som ligger i begrepet 'arbeidslivskriminalitet'	Ikke alle kjenner til hva arbeidslivskriminalitet er, og hva innenfor arbeidslivskriminalitet som er relevant for gjennomføring av offentlige anskaffelser.
A1.1.2	Vite hva som ligger i krav til lønns- og arbeidsvilkår i henhold til forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter	Mange kjenner ikke til at kravene som stilles til lønns- og arbeidsvilkår skal tilsvare krav og bestemmelser i enten allmenngjøringsforskrift eller landsomfattende tariffavtale.
A1.1.3	Vite hva kontrollplikten er, i henhold til forskrift om lønns- og arbeidsvilkår § 7.	Mange kjenner ikke til hva som menes med nødvendig kontroll og omfanget av det.
A1.1.4	Vite hva påseplikt er, i henhold til forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett § 6.	Mange vet ikke hva som menes med påseplikt og omfanget av den
A1.1.5	Vite hva kravet til informasjon er, i henhold til forskrift om lønns- og arbeidsvilkår	Ikke alle kjenner til plikten om å opplyse i kunngjøringen eller konkurransegrunnlaget at kontrakten inneholder krav om lønns- og arbeidsvilkår, krav til dokumentasjon og sanksjoner.

A2	Planlegging av anskaffelsesprosessen	
A2.1	Lage kontraktstrategi	
A2.1.1	Kunne vurdere ved hvilke anskaffelser man plikter å stille krav til lønns- og arbeidsvilkår	Mange er ikke kjent med virkeområdet til forskriften.
A2.1.2	Kunne gjøre en vurdering av risikoen for brudd på lønns- og arbeidsvilkår før en anskaffelse	Ikke alle gjennomfører en risikovurdering som en del av vurderingen av krav og kontraktsvilkår, og hva som er et hensiktsmessig nivå på kontroll etter at kontrakt er inngått.
A2.1.3	Kunne gjennomføre en markedsundersøkelse som gir bransjespesifikk informasjon om forhold rundt lønns- og arbeidsvilkår og risikoen for brudd	Mange vet ikke hvordan de bør inkludere markedet når de skal vurdere hvordan lønns- og arbeidsvilkår best kan ivaretas før en anskaffelse.
A2.1.4	Vite hvilke roller og ansvarsområder som må fordeles for å sikre at lønns- og arbeidsvilkår ivaretas i anskaffelsen	Det er gjennomgående manglende plassering av ansvar knyttet til å følge opp lønns- og arbeidsvilkår i en anskaffelse, spesielt knyttet til oppfølging av kontrakt. Dette øker risikoen for at det ikke stilles krav til lønns- og arbeidsvilkår der det er relevant, og at det ikke følges opp.
A2.2	Forberede konkurransen	
A2.2.1	Kunne gjøre en vurdering av om kravet om tilknytning er overholdt	Det kan være vanskelig å vite hvilke av leverandørens arbeidstakere som omfattes av kravet om lønns- og arbeidsvilkår, og hvilke av arbeidstakerne som

		oppdragsgiver har anledning til å kontrollere lønns- og arbeidsvilkårene til.
A2.2.2	Kjenne til hva et kontraktskrav skal inneholde for å sikre at lønns- og arbeidsvilkår blir ivaretatt og at eventuelle brudd kan følges opp og eventuelt sanksjoneres	Ikke alle kjenner til elementene som skal være med i et kontraktskrav.
A3	Konkurransgjennomføring	
A3.1	Kunngjøre konkurranse	
A3.1.1	vite hvilke endringer som kan gjøres i anskaffelsesdokumentene etter kunngjøring	Mange kjenner ikke til betydningen av å ikke ha informert om hvilke krav til lønns- og arbeidsvilkår som stilles i anskaffelsesdokumentene, og hvilke konsekvenser dette vil kunne ha for gjennomføringen av konkurransen.
A3.2	Avvisning av leverandør og tilbud	
A3.2.1	Kunne håndtere tilbud som er unaturlig lave i tråd med forskrift om offentlige anskaffelser § 24-9.	Mange kjenner ikke til hvilken plikt oppdragsgiver har til å undersøke hvorvidt unormalt lave tilbud kommer av brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter eller om det kommer av legetime grunner, og når man plikter å avvise unormalt lave tilbud.
A3.2.2	Kjenne til at man som oppdragsgiver skal eller kan avvise leverandør basert på brudd på bestemmelser om arbeidsforhold i forskrift om offentlige anskaffelser §§ 24-2 (2).	Mange vet ikke at det finnes spesifikke avvisningsgrunner knyttet til brudd på bestemmelser om arbeidsforhold, i tillegg til de generelle avvisningsgrunnene i forskrift om offentlige anskaffelser

A4	Kontraktsoppfølging	
A4.1	Kontraktsforvaltning	
A4.1.1	Kunne gjennomføre en løpende risikovurdering som en del av nødvendig kontroll <i>ettersigering</i>	Mange vet ikke hvordan risikovurderinger skal gjennomføres i løpet av kontraktens varighet, og risikerer derfor å ikke få gjennomført nødvendig kontroll.
A4.1.2	Kunne gjennomføre og dokumentere nødvendig kontroll med utgangspunkt i risikoen for brudd på lønns- og arbeidsvilkår i den enkelte anskaffelse	Mange vet ikke hva som er egnet dokumentasjon og gjennomgår ikke denne når de skal gjennomføre og dokumentere nødvendig kontroll.
A4.1.3	Kunne håndtere mislighold av kontrakt gjennom bruk av hensiktsmessig sanksjon	Mange bruker ikke sanksjonsmekanismene når leverandøren ikke ivaretar lønns- og arbeidsvilkår i tråd med kontrakten, og kjenner ikke til konsekvensene av dette. Det er heller ikke alle som vet hvilke forhold man skal vurdere for å sørge for at sanksjonene er hensiktsmessige og står i forhold til misligholdets alvorlighetsgrad.
A4.1.4	Kjenne til hvor langt kontrollplikten går, og når oppdragsgiver bør varsle kontrolletatene	Det kan være vanskelig å vite hvor langt man skal gå for å avdekke eller følge opp regelbrudd hos en leverandør, og hvilken rolle man har som innkjøper opp mot kontrolletatene.

A5	Lov og forskrift om offentlige anskaffelser	
A5.1	Lov og forskrift	
A5.1.1	Kjenne til innholdet i forskriftene i forskrift om offentlige anskaffelser § 8-13 og § 19-3 som omhandler begrensninger av antall ledd i leverandørkjeden	Ikke alle er kjent med at forskrift om offentlige anskaffelser regulerer hva som er lovlig antall ledd i leverandørkjeden, og hvilke anskaffelser det gjelder.

Tema: Sosialt ansvar

	Læringsmål	Kjent utfordring
S1	Grunnleggende begreper	
S1.1	Begreper	
S1.1.1	Kjenne til DFØs høyrisikoliste over produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter	Ikke alle kjenner til og tar i bruk risikolisten, og får derfor vanskeligheter med å gjøre en god vurdering av risikoen for menneskerettighetsbrudd i tilknytning til en anskaffelse.
S1.1.2	Kjenne til ILOs kjernekonvensjoner om 1) tvangsarbeid, 2) barnearbeid, 3) diskriminering, 4) fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger	Ikke alle er kjent med at ILOs kjernekonvensjoner ligger til grunn for å sikre anstendige arbeidsforhold.
S1.1.3	Kjenne til metoden aktsomhetsvurdering for ansvarlig næringsliv	Det er ikke alle som kjenner til hva det innebærer at en leverandør skal gjøre en aktsomhetsvurdering som en del av dokumentasjonen på ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter i en kontrakt. Uten denne kunnskapen er det vanskelig for oppdragsgiver å vurdere kvaliteten på aktsomhetsvurdering og å følge opp kravene i kontrakten.

S2	Planlegging av anskaffelsesprosessen	
S2.1	Vurdere behov	
S2.1.1	Forstå viktigheten av å lage en formålsbeskrivelse for anskaffelsen som ivaretar virksomhetenes strategi og rutine for å fremme grunnleggende menneskerettigheter ved høyrisikoanskaffelser	Det er ikke alle som lager en formålsbeskrivelse i tråd med virksomhetens rutiner for å fremme grunnleggende menneskerettigheter når de gjør anskaffelser med høy risiko for brudd.
S2.2	Lage kontraktstrategi	
S2.2.1	Kjenne til viktigheten av å plassere rollen og ansvaret for å ivareta menneskerettigheter i den enkelte anskaffelse, og hva det innebærer	Det er ikke alle som aktivt plasserer ansvaret for ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter i en anskaffelsesprosess, noe som øker risikoen for at det ikke blir stilt relevante krav, og at stilte krav ikke blir fulgt opp.
S2.2.2	Kunne gjøre en vurdering av risikoen for menneskerettighetsbrudd ved en anskaffelse, med utgangspunkt i høyrisikolisten på anskaffelser.no	Mange legger ikke en risikovurdering til grunn når de bestemmer hvordan det er hensiktsmessig å ivareta menneskerettigheter i en anskaffelse
S2.2.3	Kunne gjennomføre en markedsundersøkelse som gir informasjon om risiko, og i hvilken grad markedet har systemer for å ivareta grunnleggende menneskerettigheter og gjennomføre aktsomhetsvurderinger	Mange vet ikke hvordan de bør inkludere markedet når de skal vurdere hvordan grunnleggende menneskerettigheter best kan ivaretas.
S2.2.4	Kunne vurdere hvordan respekt for grunnleggende menneskerettigheter bør ivaretas i den konkrete anskaffelse,	Mange er usikre på hvilke forhold som skal vurderes når man skal bestemme hva som er forholdsmessige krav og

	med utgangspunkt i de grunnleggende prinsippene forholdsmessighet og konkurranse.	kriterier til, og nivå på oppfølging av menneske- og arbeidstakerrettigheter i en anskaffelse.
S2.2.5	Kunne vurdere hva som er relevant oppfølging av menneske- og arbeidstakerrettigheter i en anskaffelse, og vurdere ressursbehov for kontraktsoppfølgingen	Mange er usikre på hva som er relevant oppfølging, og hvilke forhold som skal vurderes når man skal bestemme nivået på oppfølgingen. Ofte ser vi at kontraktsoppfølging ikke blir gjennomført fordi det ikke har blitt planlagt i kontraktstrategien.
S2.3	Forberede konkurransen	
S2.3.1	Forstå dynamikken rundt bruk av kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjon, tildelingskriterier og kontraktsvilkår	Mange synes det er vanskelig å vite når man bør bruke krav, tildelingskriterier og kontraktsvilkår når man etterspør sosialt ansvar i en kontrakt. Hvis man ikke kjenner til dynamikken mellom dem, kan man risikere å ikke oppnå ønsket resultat, og å begrense konkurransen unødvendig.
S2.3.2	Kjenne til mulige effekter av sterkt prispress i leverandørkjedene	Mange offentlige virksomheter har stramme budsjetter, og kan derfor lett komme til å vekte prislelementer høyt, uten å være bevisst at sterkt prispress kan ha en negativ påvirkning på leverandørens evne og vilje til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjedene.
S2.3.3	Kjenne til formålet med å bruke etiske kontraktsvilkår, og når det bør benyttes	Mange kjenner ikke til hva man ønsker å oppnå gjennom å bruke et etisk kontraktsvilkår, og hvilke forhold man

		skal vurdere når man skal avgjøre om det er relevant å bruke etiske kontraktsvilkår.
S2.3.4	Kjenne til formålet med å bruke etiske kvalifikasjonskrav, og når det bør benyttes	Mange kjenner ikke til hva man ønsker å oppnå gjennom å bruke et etisk kvalifikasjonskrav, og hvilke forhold man skal vurdere når man skal avgjøre om det er relevant å bruke etiske kvalifikasjonskrav.
S2.3.5	Kjenne til at det finnes merkeordninger og standarder som kan brukes for å dokumentere ansvarlig produksjon, og når det er relevant å bruke	Det kan være vanskelig å vite når og hvordan man skal inkludere en merkeordning i en anskaffelse. Her er det en kjent utfordring både at merkeordninger ikke etterspørres der de er tilgjengelige, og at merkeordninger brukes ukritisk.
S3	Konkurransgjennomføring	
S3.1	Avvisning av leverandør og tilbud	
S3.1.1	Kunne håndtere tilbud som er unaturlig lave i tråd med forskrift om offentlige anskaffelser § 24-9.	Mange kjenner ikke til hvilken plikt oppdragsgiver har til å undersøke hvorvidt unormalt lave tilbud kommer av brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter eller om det kommer av legetime grunner, og når man plikter å avvise unormalt lave tilbud.
S3.1.2	Kjenne til at man som oppdragsgiver skal eller kan avvise leverandør basert på brudd på bestemmelser om arbeidsforhold, sosiale forhold eller menneskehandel i forskrift om offentlige anskaffelser §§ 9-5 (2), 24-2 (2) og 24-2 (3).	Mange vet ikke at det finnes spesifikke avvisningsgrunner knyttet til brudd på bestemmelser om arbeids- og sosiale forhold og menneskerettigheter, i tillegg til de generelle avvisningsgrunnene i forskrift om offentlige anskaffelser.

S4	Kontraktsoppfølging	
S4.1	Kontraktsforvaltning	
S4.1.1	Kunne vurdere hvilke deler av kontrakten som bør prioriteres i oppfølgingsfasen og hvilken metode som er egnet for oppfølgingen	Mange følger ikke opp de etiske kravene de har stilt til ytelsen og leverandøren, og gjør ikke en god vurdering av risiko (basert på f.eks. risikolisten) og andre anskaffelsesfaglige hensyn som en del av vurderingen av hvilke deler av kontrakten som skal/bør prioriteres. Det er heller ikke alle som kjenner til hvilke metoder som er egnet for oppfølgingen.
S4.1.2	Kunne håndtere mislighold av kontrakt gjennom bruk av hensiktsmessig sanksjon	Mange bruker ikke sanksjoner når leverandøren ikke ivaretar arbeidstaker- og menneskerettigheter i tråd med kontrakten, og kjenner ikke til konsekvensene av dette. Det er heller ikke alle som vet hvilke forhold man skal vurdere når man skal beslutte hensiktsmessig sanksjonering.
S5	Lov og forskrift om offentlige anskaffelser	
S5.1	Lov og forskrift	
S5.1.1	Kjenne til innholdet og formålet med delene av lov om offentlige anskaffelser § 5 som handler om respekt for grunnleggende menneskerettigheter	Ikke alle er kjent med at lov om offentlige anskaffelser regulerer offentlige oppdragsgiveres plikt til å ivareta grunnleggende menneskerettigheter

Tema: Andre samfunnshensyn

	Læringsmål	Kjent utfordring
AS1	Grunnleggende begreper	
AS1.1	Begreper	
AS1.1.1	Kjenne til at FN har et bærekraftsmål som tar for seg ansvarlig forbruk og produksjon	Ikke alle er kjent med at bærekraftsmålene er relevante for anskaffelser, og spesifikt nevner bærekraftige ordninger for offentlige innkjøp (nummer 12.7).
AS5	Lov og forskrift om offentlige anskaffelser	
AS5.1	Lov og forskrift	
AS5.1.1	Kjenne til innholdet og formålet med forskrift om offentlige anskaffelser § 8-8 og 16-9 om kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer	Ikke alle vet at man som oppdragsgiver har mulighet til å begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet.
AS5.1.2	Kjenne til plikten om å ta hensyn til universell utforming i tråd med forskrift om offentlige anskaffelser § 15-2, og for hvilke anskaffelser denne plikten gjelder	Ikke alle husker på at man som oppdragsgiver har plikt til å ta hensyn til universell utforming ved visse anskaffelser.

AS5.1.3	Kjenne til plikten til å stille krav til at leverandør må bruke lærlinger i henhold til lov om offentlige anskaffelser § 7 og forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter	Ikke alle er kjent med forskriften som regulerer krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter, hvorfor det er viktig og ved hvilke anskaffelser kravet gjelder.
---------	---	--

SOA samfunnsansvar - Versjon 1.0

Sertifiseringsordning for offentlige anskaffelser

-
<https://www.anskaffelser.no/ofte-stilte-sporsmal-om-anskaffelser/anskaffelsesordbok>

Lenke til påmelding: <https://www.norsktest-soa.no/>